

2.2 Paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen. Inzicht in de omvang van de risico's is een voorwaarde voor een gezonde bedrijfsvoering. Bij de besluitvorming kan hiermee rekening worden gehouden. De financiële inschatting van de risico's wordt gerelateerd aan de vermogenspositie van de gemeente. Binnen de organisatie is globaal geïnventariseerd welke risico's er bekend zijn. Op basis van de risico's is het weerstandsvermogen berekend. Volgens artikel 21 van de Financiële verordening dient de gemeenteraad een nota weerstandsvermogen & risicobeheersing vast te stellen. Deze nota zal begin 2020 worden opgesteld. In deze nota zullen de uitgangspunten voor de risicobeheersing en het risicobeheersingsproces worden vastgelegd. Vervolgens zullen de risico's op een meer systematische wijze worden geïnventariseerd en verwerkt in de jaarrekening 2019.

Financiële kengetallen

In deze risicoparagraaf zijn aan het eind een aantal financiële kengetallen opgenomen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente.

Beleid en beschikbaarheid van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit ziet er als volgt uit :

Beschikbare weerstandscapaciteit	Jaarstukken 2018	begroting 2020
Algemene Reserves	28.388.000	25.041.000
Risicoreserve grondexploitaties	2.011.000	3.356.000
Begrotingssaldo	0	115.000

Post Onvoorzien	100.000	100.000
Aandelen Eneco (90%)	28.000.000	28.000.000
Totale Weerstandcapaciteit	58.499.000	56.612.000

De waardering van Eneco ad. € 28 miljoen is opgenomen als stille reserve met het oog op de verwachte verkoop van de aandelen. De hoogte van de algemene reserve is bepaald door rekening te houden met de geplande uitgaven rond het eerder vastgestelde 'bestemde vermogen' van de voormalige gemeente Giessenlanden

Weerstandsratio

De weerstandsratio is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit voor het afdekken van risico's.

Weerstandsvormogen	2020
UITSTEKEND	9,36

Een ratio van >1,0 is noodzakelijk om alle risico's te kunnen opvangen. Een ratio onder de 1,0 is onwenselijk. Een ratio van >2,0 of hoger is uitstekend. Een ratio van 9,36 is uitzonderlijk goed.

Beleid met betrekking tot de risico's

Van elk risico wordt een inschatting gemaakt van de mate van waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet en wat de financiële consequenties hiervan zijn. Dit wordt uitgewerkt in een kans- en een gevolgwaarde.

Benadering van de risico's en de vertaling in kans en het effect

Om een risico's in omvang te duiden wordt eerst gekeken naar de totale omvang van het te lopen risico of welke bedrag daarvan is begroot binnen de begroting, het effect.

Vervolgens wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet.

Daarbij wordt de volgende indeling gehanteerd:

- Laag: Het gevolg van het risico wordt voor 25% meegenomen in het risicoprofiel.
- Gemiddeld: Het gevolg van het risico wordt voor 50% meegenomen in het risicoprofiel.
- Hoog: Het gevolg van het risico wordt voor 75% meegenomen in het risicoprofiel.
- Zeer Hoog: Het is nagenoeg zeker dat het risico zich voordoet. Voor het gevolg van het risico wordt een voorziening getroffen of is financieel verwerkt in de begroting.

Van een risico zijn de geschatte (totale) kosten als het zich voordoet. (kans x effect). Deze kosten worden opgenomen in de tabel van risico's.

De financiële risico's die zich voordoen

In de onderstaande tabel treft u de gekwantificeerde risico's aan voor 2020.

Omschrijving	Totale omvang te lopen risico in €	Omvang risicogedeelte in €	Kans dat risico zich voordoet in %	Geschat bedrag (risico x omvang)
Investeringen	260.000	260.000	25%	65.000
Grondexploitaties	27.935.000	27.935.000	-	3.658.856
Garanties (fin lasten 1% over hoofdsom)	140.000.000	140.000	25%	35.000
Gemeentefonds	54.925.000	549.250	25%	137.313
Verbonden Partij Avres	78.000	78.000	50%	39.000
Decentralisatie Jeugdzorg	9.000.000	900.000	50%	450.000

Btw-compensatiefonds overschrijding plafond	4.500.000	200.000	25%	50.000
Dividenden Eneco - Stedin - BNG	1.330.000	332.500	25%	166.250
GiessenlandenNet (vervroegde aflossing geldlen.	230.000	230.000	50%	115.000
Bedrijfsvoering loonkosten en overhead	19.993.000	1.999.300	25%	499.825
Stijging rentelasten i.v.m. herfinanciering	20.000.000	100.000	25%	25.000
Leges bouwvergunningen	1.225.000	306.250	25%	76.563
Minimabeleid	723.000	72.300	50%	36.150
Decentralisatie Participatie	1.338.000	133.800	25%	33.450
Openeinderegeling WMO (excl. loonkosten)	7.717.000	771.000	50%	385.500
Openeinderegeling Leerlingenvervoer	920.000	92.000	25%	23.000
Informatie en Communicatie Voorzieningen	2.000.000	500.000	50%	250.000
Totaal				6.045.907

Toelichting risico's

Kapitaallasten

Een aantal investeringen zijn nog niet afgerond. De berekening van kapitaallasten is daarom (uiteraard) nog gebaseerd op de beschikbaar gestelde investeringsbudgetten.

Daarnaast vormt de huidige lage rente een risico.

Grondexploitaties

Voor de risico's die zich zullen voordoen binnen de grondexploitaties is gekeken naar het risicoprofiel van de MJIP-

grondgebonden projecten en een recente doorrekening van alle grondexploitaties. De hoogte van het risico is bepaald op 10% van de nog uit te geven budgetten en specifieke risico's per project. Het betreft risico's ten aanzien van vertragingen, niet realiseerbare grondprijzen en de uitvoering.

Garanties en Waarborgen

De gemeente staat garant voor tal van leningen en deelnemingen. De kans dat zich hierbij risico's zullen voordoen is erg klein. Het risico is bepaald op 0,1% van de hoofdsom en schatten de kans daarop als klein, 25%.

Gemeentefonds

De algemene uitkering is op basis van de septembercirculaire 2019 geraamd. Ontwikkelingen zijn vooral afhankelijk van het accres in de rijksbegroting en de verdeelmaatstaven. Wij merken een totaal van 1% van het totaal aan te verwachten inkomsten aan als risico.

Verbonden partijen

Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's die mede verband houden met de structuur, organisatie en bedrijfsvoering van een verbonden partij. Het risico is per verbonden partij bepaald met inachtneming van het beleid dat de gemeenschappelijke regeling zelf voert op het gebied van weerstandsvermogen en risicomanagement. De gemeenschappelijke regeling behoort zelf risicomanagement gestalte te geven en de eigen risico's voldoende af te dekken. Als dat niet het geval is dan dienen de gemeenten het niet afgedekte deel te compenseren.

Avres

Het blijkt dat bij Avres de gemeente een deel van de risico's dient af te dekken. Het aandeel van Molenlanden in het manco van de benodigde reservepositie bedraagt ruim € 78.000 (= 22% van 10% van € 3.450.000 = totaal openstaande risico's). Met het bestuur van Avres zijn geen afspraken op het aanvullen van de reserve gemaakt.

Decentralisatie jeugdzorg (Dienst gezondheid en jeugd SOJ)

Jeugdzorg wordt door de serviceorganisatie jeugd (SOJ) uitgevoerd. Een nadelig exploitatieresultaat ten opzichte van de vastgestelde begroting zal SOJ direct bij de deelnemende gemeenten op basis van een verdeelsleutel in rekening brengen. SOJ beschikt niet over reserves. Anderzijds wordt een voordelig verschil uitgekeerd. Qua sturing is het voortdurend zoeken naar een balans tussen zorgvraag en beschikbaar budget. Bij de beleidsplanning en het contracteren van zorgaanbieders is het beschikbare budget uitgangspunt. De financiële onzekerheid zit in de omvang en de ontwikkeling van de kosten voor de zorgvraag, zowel qua aantallen jeugdigen als gemiddelde kosten per jeugdige. Uit de eerste Bestuursrapportage 2019 van de Serviceorganisatie blijkt dat een ruimer budget noodzakelijk is ten opzichte van eerdere jaren en de begroting 2020 is hierop aangepast. De oplopende kosten leggen een onhoudbare financiële druk op gemeenten en maatregelen om de kosten te reduceren zijn dringend gewenst. Hiervoor is een Omdenknotitie opgesteld. De SOJ heeft in verband hiermede een taakstelling opgenomen in de begroting van 2020 van jaarlijks vijf miljoen. De provincie heeft in het kader van het financieel toezicht aangegeven dat deze post onvoldoende solide is voor 2020. Dit kan betekenen dat Molenlanden circa € 400.000 extra voor 2020 moet bijdragen. Op korte termijn wordt hierover duidelijkheid verwacht.

BTW-compensatiefonds

Gemeenten en provincies kunnen vanaf 2016 tot een vastgesteld maximum BTW declareren. Verschillen ten opzichte van het plafond worden aan gemeenten uitgekeerd. Praktijk is dat gemeenten steeds meer bij het BTW compensatiefonds declareren en vervolgens via het gemeentefonds op de algemene uitkering worden gekort.

Met een omvang van € 4.500.000 merken wij € 200.000 aan als risico.

Dividend Eneco, Stedin en BNG

Jaarlijkse schommelingen van dividend kan een verschil van de raming betekenen in de begroting. Vaste zekerheden of basisbedragen zijn nooit genoemd. Daarom merken wij op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren 10% als onzekerheid aan met een kans van 25%.

Giessenlandennet (vervroegde aflossing geldlening)

Als gevolg van een eventuele vervroegde aflossing van de kapitaalverstrekking aan Giessenlandennet is het wegvallen van de rente-inkomsten een risico.

Bedrijfsvoering loonkosten en overhead

Krapte op de arbeidsmarkt, specialistische kennis, verloop in het personeelsbestand, veranderende wetgeving en tal van andere factoren kunnen een impact hebben op het niveau van de loonkosten en de overhead. Ook vraagt dit om een scherpe sturing op de budgetten rond de loonkosten. De risico's zijn in verhouding tot het totaalbedrag aan loonkosten niet groot maar een afwijking van 1% is soms al snel gerealiseerd.

Stijging rentelasten

In de begroting 2020-2023 is rekening gehouden met de lage rentestand bij de raming van de rentelasten op nieuw aan te trekken leningen. Dit is verdedigbaar gezien het rentebeleid van de ECB en de marktomstandigheden. In verband met de financieringsbehoefte voor de komende jaren is de stijging van de rente een risico.

Bouwleges

De raming van de bouwleges vormt altijd een risico. Wij schatten de risico's en de kansen hierop op basis van de ervaring van de afgelopen jaren op 25%.

Minimabeleid

De afgelopen jaren zien wij dat de totale raming voor dit beleid voor ongeveer 5% kan afwijken. We schatten de kans in op gemiddeld.

Participatie

Avres voert binnen de specifieke kaders van de rijksvergoeding in het sociaal deelfonds de participatiewet uit. Hoewel het budget bij de uitvoering van het beleid door Avres leidend is, kan toch een tekort ontstaan. De zittende medewerkers met een SW-indicatie hebben loon- en baangarantie terwijl de rijksvergoeding daalt. Vanaf 2018 neemt jaarlijks het verschil tussen de verwachte loonkosten en rijksvergoeding sterk toe.

Decentralisatie Wmo

De afgelopen jaren is gebleken dat er steeds een overschot was op dit onderdeel. 2018 en 2019 lieten voor het eerst een duidelijke kanteling zien. Voor 2020 zijn we zoveel als mogelijk uitgegaan van ervaringscijfers, maar dat neemt niet weg dat er nog steeds risico's bestaan. Deze kunnen zich voordoen door nieuwe

aanbestedingen, verhoging van tarieven en het open-eindekarakter van de regelingen.

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer is een open-eind regeling. Het benodigde budget is vooral afhankelijk van de ontwikkeling van het aantal aanvragen.

Informatie en Communicatiefaciliteiten

Qua risicobeheersing vormt ICT een belangrijk aandachtspunt. De dienstverlening van de gemeente Molenlanden is grotendeels afhankelijk van ICT.

Het juiste gebruik van ICT wordt niet alleen voortdurend van buitenaf bedreigd, maar kan ook onbewust binnen de gemeente riskant zijn. Het kan dan gaan om privacygevoelige gegevens, datalekken of andere foutieve inbeddingen van systemen en software. Daarnaast vraagt communicatie met externe organisaties ook om slagvaardigheid en juiste inrichting om tot een juiste en gerichte gegevensuitwisseling te komen. Tot slot noemen we het risico op kostenstijgingen op de punten van hardware, licenties, dataopslag, software en onderhoud.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een aantal financiële kengetallen opgenomen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente. In het onderstaande overzicht de uitkomsten:

Ratio's	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto Schuldenquote in %	-17,67	-5,86	0,59	-1,59
Netto Schuldenquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in %	-9,55	-4,40	-1,53	-2,93
Solvabiliteitsratio	38,15%	40,42%	40,26%	41,12%
Structurele exploitatieruimte	4,30%	1,02%	-1,36%	-1,04%
Grondexploitatie	9,71%	8,43%	6,27%	4,91%
Belastingcapaciteit	105%	108%	111%	111%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Er is een correctie op dit getal als we de verstrekte leningen hieruit filteren.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio verstaan we het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. De ratio is hoog doordat er sprake is van een groot eigen vermogen. Een gezond percentage ligt in ieder geval boven de 20%.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Dit kengetal laat zien dat er sprake is van een structureel begrotingstekort.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Het betreft hier de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Hierbij scoort de gemeente boven het gemiddelde. Dit wordt deels veroorzaakt door de relatief hoge gemiddelde woningwaarde. Het referentiebedrag is € 740 als landelijk gemiddelde.

Beoordeling onderlinge verhouding tussen kengetallen

De gemeente Molenlanden heeft een gezonde financiële positie maar geen materieel sluitende meerjarenbegroting. De solvabiliteitsratio is hoog, echter er is sprake van een structureel exploitatietekort. Tegenvallers kunnen hierdoor alleen opgevangen worden door aanwending van de reserves. Gestreefd wordt naar dekking van structurele uitgaven door structurele inkomsten. Verwezen wordt naar het koersdocument om dit te bewerkstelligen.

